ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:

per year......	$2.00	Canada & Europe:	
half year......	1.00	per year......	$3.00
single copy..	.05	half year.....	1.50

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:

на рік	$2.00	Канада і Европа:	
на пів року	1.00	на рік	$3.00
поод. число	.03	на пів року	1.50

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота 22-го серпня 1914. Ч. 39. | VOL. XXII. Jersey City, N. J., Saturday, August 22 1914. N. 39.

РЕВОЛЮЦІЯ НА УКРАЇНІ В ПОЛУДНЕВІЙ РОСІЇ.

Дальші побіди Німців на воєннім терені в Бельгії.

Німці займають Брукселю і приступають до облоги Антверпії.

Австрійські війська на російській території.

ВІЙНА АВСТРІЇ І НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ РОСІЇ.

РЕВОЛЮЦІЯ НА УКРАЇНІ.

Ротердам (Голяндія), 20. серпня. — З Лондону доносять, що в полудневій Росії вибухла революція серед українського населеня проти Росії.

Близших відомостий про революцію телеграми не подають.

ПОБІДА АВСТРІЙСЬКИХ ВІЙСК ПІД МЕХОВОМ.

Краків (через Лондон), 20. серпня. — На північ від російської границі прийшло коло міста Мехова (в Польськім Королівстві) до боротьби передних сторожий австрійської і російської армії. По короткій кривавій битві Австрійці заняли Мехів. 400 козаків убито і ранено, 1,000 козаків взято в неволю.

СТРІЧА АВСТРІЙЦІВ З МОСКАЛЯМИ КОЛО ВОЛОДИМИРА.

Петербург, 20. серпня. — Коло Володимира на Волині прийшло до стрічі російської армії з Австрійцями. Австрійці понесли страти і подали ся назад.

Повисша телеграма показує наглядно, що австрійська армія перейшла російську границю. Місто Володимир лежить 15 миль на північ від Сокаля. З того можна заключати, що коли російські козаки заняли були передше Сокаль, то мусіли його опустити і повернути назад за російську границю.

СТРІЧА З РОСІЙСЬКИМ ВІЙСКОМ КОЛО СТАЛЮПЕНЕН.

Лондон, 20. серпня. — Під Сталюпенен (на північній німецько-російській границі) прийшло до стрічі німецької армії з російською. Москалі понесли тяжкі страти. Около 1000 московських жовнірів взято в неволю. Крім сего здобуто 6 машинових і 12 пільних гармат.

Показуєть ся, що недавна телеграма, в якій доносили з Петербурга, що велика російська армія вже перейшла німецьку границю на півночи і маширує в глиб краю, є зовсім неправдива.

НІМЦІ ЗАНЯЛИ МІСТО МЛАВУ.

Лондон, 19. серпня. — Німецьке війско посуває ся чимраз дальше в глиб Росії. Німці здобули приступом місто Млаву в плоцькій губернії, побивши відділи російської армії.

ПЕТЕРБУРГ ЗАГРОЖЕНИЙ.

Лондон, 20. серпня. — Німецька фльота розпочала бомбардоване надморської кріпости Кронштаду, яка служить до охорони Петербурга від сторони моря.

Урядові петербурські телеграми заперечують всякі вісти про якунебудь акцію німецької фльоти на Балтійськім морю. Однак російські телеграми не заслугують на се, щоби їм вірити. Колиб німецька армія дійсно була безчинною, то царська родина сиділа би дальше в Петербурзі. Тимчасом навіть після донесень з російських жерел цар з родиною виїхав перед 10 днями до Москви.

ОДЕСА В ОГНИ.

Петербург, 20. серпня. — З незвісних причин вибух пожар на військових доках в Одесі. Велика часть доків зовсім знищена.

Місто Одеса лежить в херсонській губернії і є найбільшим російським портом над Чорним морем. Населене Одеси числить около 500,000, з чого 70 % становлять Українці.

МОСКАЛІ НА БУКОВИНІ?

Петербург, 20. серпня. — Російське міністерство війни оголосило, що російська армія в силі 70.000 перейшла австрійську границю на Буковині і зближаєть ся до міста Черновець.

Отся відомість не заслугує на правдоподібність. Російська армія, яка не має відділів гірської артилерії, ледви чи відважила би ся пробувати боротьби на гірськім терені Буковини.

—o—

ВІЙНА НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ ФРАНЦІЇ НА ТЕРЕНІ В БЕЛЬГІЇ.

„НАПЕРЕД".

Брукселя, 20. серпня. — „Наперед" — отсе клич, який видав німецький цісар до своєї армії. Щораз то нові німецькі армії прибувають на боєву лінію в Бельгії. Армії союзників подають ся назад. Битва на цілій лінії в повнім розгарі. Як день так ніч боротьба не устає. При кождій стрічі тисячі трупів застелюють поле битви. Так великої, так страшної війни історія людства ще дотепер не знає.

НІМЦІ ЗДОБУВАЮТЬ МІСТО ЛЮВЕН.

Лондон, 20. серпня. — Нова армія німецька, яка переправила ся до Бельгії через ріку Мез, вдарила зі страшною силою на становища союзних армій під Лювен. Сильний огонь німецької артилерії уможливив німецькій піхоті атак на багнети. Страти по обох сторона дуже великі. Війска союзників мусіли опустити свої становища і в неладі розпочали відворот в напрямі Брукселі. Німецька армія поступає дальше напеpед і кождої хвилі можна надіяти ся, що займе Брукселю. Місто Лювен, яке було дотепер осідком ґенерального штабу бельгійської армії, є в руках Німців.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ЗАГРОЖУЮТЬ АНТВЕРПІЇ.

Лондон, 20. серпня. — Німецькі війска зближаєть ся з двох сторін до міста Антверпії. Одна армія від півночи находить ся у віддаленю 15 миль, друга зі сходу у віддаленю 24 миль. Німці, навчені досьвідом під Лієж, провадять зі собою тяжкі гармати, призначені до обстрілюваня фортів.

Місто Антверпія — се послідна допика ратунку для бельгійської армії. Антверпія є головним портом Бельгії і лежить на рікою Шельдою. Місто віддалене від моря 60 миль. Антверпія є сильно укріплена; до її оборони служить подвійний перстень фортів. Зовнішні форти є віддалені від самого міста около 8 миль.

До Антверпії перенесено в послідних днях осідок бельгійського правительства, а після здобутя Німцями міста Лювен перенесено також осідок ґенерального штабу бельгійської армії.

НІМЦІ ЗАЙМАЮТЬ БРУКСЕЛЮ.

Париж, 20. с. м. — О 11-ій годині в ночи війшли німецькі війска до Брукселі, головної столиці Бельгії. Таке доносить урядова бельгійська телеграма. Бельгійська армія розпочала скорий відворот в напрямі Антверпії.

Велика побіда Німців на цілій лінії в Бельгії буде мати незвичайно корисний вплив для німецької армії на її дальшу акцію супроти армії союзників. Через занятє Брукселі удало ся Німцям відтяти ліве крило від головної армії союзників. Німецька армія, яка находить ся вже коло Антверпії, спішить, щоби перешкодити цофаючим ся з під Брукселі Бельгійцям дістати ся до Антверпії. Одна телеграма з Парижа представляє положенє армії союзників яко незвичайно трудне: „Успіхи німецької армії знівечили цілий плян союзників і змусили їх цілковито змінити дальший плян воєнний".

КРІВАВА РІЗНЯ ПІД АРШУТ.

Брукселя, 20. серпня. — Вісти з поля битви під Аршут (15 миль на північ від Брукселі) доносять, що армія Бельгійців по довгій і кровавій боротьбі мусіла опустити свої становища і розпочати відворот в напрямі Антверпії.

Телеграма подає опис страшної різні, яка мала місце під Аршут, отсими словами: „Коли Німці при помочи літаків вивідали ся точно про становища і розложенє сил бельгійської армії, ударили зі страшною силою на найслабше боронені становища. Німецькі гарматні стріли падали цільно і знищили бельгійські батерії. Тоді німецька піхота почала йти приступом. Прийшло до боротьби на багнети. Поле засіяне трупами. Німці в подавляючій більшости змусили бельгійську армію до утечі. З одного бельгійського відділу, який числив 278 людий і котрий служив до оборони підчас відвороту, остало всего 7 людий.

УСПІХИ НІМЦІВ В ПОЛУДНЕВІЙ БЕЛЬГІЇ.

Париж, 20. серпня. — Велика німецька армія заняла становища на боєвій лінії, яка веде від Намур на полудне аж до міста Нефшато і посуває ся дальше наперед. Армія союзників у великій небезпеці, бо заходить обава, що Німці переломлять боєву лінію французької армії, розділяючи армію союзників в Бельгії від армії французької в Альзації і Льотарингії.

Колиб німецькій армії дійсно удало ся переломити боєву лінію Французів, в такім случаю вона рушить з цілою силою в напрямі кріпости Седан на Париж.

СОЮЗНИКИ ПОТІШАЮТЬ СЯ.

Всі телеграми з поля війни доносять про побіди Німців на цілій боєвій лінії. Німецька армія посуває ся все наперед, задаючи тяжкі удари армії союзників. В урядових рапортах, виданих бельгійським ґенеральним штабом, старають ся Бельгійці оправдати свої неудачі. „Наша армія, — оголошують рапорти, — сповнила свою задачу супроти Франції, бо здержувала довгий час похід німецької армії. Відворот наших війск не означає ще, що армія союзників понесла поражене. Не боронимо міст, щоби охоронити їх лиш перед знищенем. Армія союзників вижидає спосібної хвилі, щоби при найліпших услівях ударити на ворога. І нема сумніву, що вислід буде для нас корисний".

СТРАТИ НІМЦІВ В ДОТЕПЕРІШНІЙ ВІЙНІ.

Берлін (через Лондон), 20. серпня. — Німецьке правительство оголосило точну лісту убитих і ранених. Ліста обіймає всі дотеперішні страти у війні по день 18. серпня. Ліста виказує 1.500 убитих і 7.000 ранених.

Німецьке правительство, подібно як в часі війни в р. 1870-71, оголошує дуже точно виказ убитих і ранених, подаючи його до загальної відомости. Колиб почислити число убитих після телеграм з Парижа, Лондону і Брукселі, то число убитих Німців виносило би вже найменьше з 200.000. Ані французьке ані бельгійське правительство своїх страт публично не оголошує, бо боїть ся, щоби се не вплинуло уємно на настрій населеня і війска. Після обчисленя одного анґлійського редактора „убила" нюйорська часопись „Ню Йорк Геральд" в часі російсько-японської війни три рази більше людий ніж числили обі воюючі армії.

ПАРИЖ ГОТОВИТЬ СЯ ДО ОБОРОНИ.

Париж, 20. серпня. — Сталі побіди Німців на цілій лінії в Бельгії викликали серед населеня Парижа велике пригноблене. Тисячі людий працює днями і ночами коло викінченя укріплень міста. В місті нагромаджують величезні маси поживи, живої рогатої худоби і овець. Париж готовить ся до евентуальної облоги міста Німцями.

—o—

ВІЙНА НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ ФРАНЦІЇ НА ТЕРЕНІ В АЛЬЗАЦІЇ.

АВСТРІЙСЬКА ГІРСЬКА АРТИЛЕРІЯ В АЛЬЗАЦІЇ.

Берно (Швайцарія), 20. с. м. — Австрійська гірська артилерія прибула до Альзації і буде приділена до німецької армії. Німеччина не має власної гірської артилерії, яка є конечна до воєнної акції в горах Воґезах проти французької армії.

ПОБІДИ ФРАНЦУЗІВ ПІД МІЛЬГАВЗЕН.

Париж, 20. серпня. — Урядовий рапорт французького ґенерального штабу доносить, що під Мільгавзен прийшло до битви. Німці з великими стратами подали ся назад. Французькі війска заняли Мільгавзен, який були передше обсадили Німці.

Про успіхи Французів коло Мільгавзен, який лежить в Альзації у віддаленю всего кількох миль від французької границі повторяють телеграми від початку війни. З сего видно, що ціла акція Французів в Альзації є спинена та що вони не є в силі дальше посунути своєї армії.

ПОЛОЖЕНЄ В АЛЬЗАЦІЇ НЕ ЗМІНИЛО СЯ.

Париж, 20. серпня. — З поля битви в Альзації доносять, що положенє в послідних днях майже не улягло ніякій зміні. З причини сильно укріплених становищ, які заняла німецька армія, дальше посуванє французької армії є утруднене.

БЕЗРОБІТЄ І НУЖДА В ПАРИЖИ.

Париж, 20. серпня. — Війна спричинила цілковитий застій майже у всіх галузях промислу і торговлі. В самім Парижи находить ся тепер около 600.000 людий без праці і жадних средств удержаня. Правительство робить всі можливі стараня, щоби зарадити нужді, але все те не вистарчає. Богато банків замкнено. Тому промисловці і купці задля браку готівки мусіли звинути свої інтереси. Правительство віднесло ся о поміч до своїх капіталістів з просьбою о наделанє жертв.

—o—

ВІЙНА АВСТРІЇ ПРОТИ СЕРБІЇ.

ФРАНЦУСЬКА ФЛЬОТА БОМБАРДУЄ КАТАРО?

Париж, 20. серпня. — Французька фльота, яка находить ся на Адрійськім мори, розпочала бомбардоване австрійської надморської кріпости Катаро (в полудневій Дальматії). Один форт знищено. Рівночасно заатакувала чорногорська армія кріпость Катаро з другої сторони на суші.

Відай зі скорим знищенем форту мала ся справа подібно як і зі затопленем австрійських воєнних кораблів. Форти кріпости в Катаро є незвичайно сильні, тому знищенє їх через бомбардоване виглядає на брехню.

—o—

СЕРБІЯ ОБЖАЛОВУЄ АВСТРІЮ ПЕРЕД ІТАЛІЄЮ.

Ніш (через Лондон), 20. серпня. — Сербське правительство внесло в дорозі дипльоматичній скаргу до Італії проти Австрії. Австрія мала висадити на сушу в порті Джіовані ді Медуа (в Альбанії) війско в порозуміню з Альбанцями, щоби відтак з двох сторін заатакувати Сербію.

Отся телеграма сьвідчить найліпше про неправдивість ріжних вістий зі Сербії. В повисшій телеграмі говорить ся, що французька фльота бомбардує Катаро а тут знова, що австрійські кораблі перевозить війско до Альбанії, на полудне від Катаро. Одна з тих вістий або обі мусять бути ложні.

—o—

НІМЕЧЧИНА ВІДКИНУЛА УЛЬТИМАТ ЯПОНІЇ.

Лондон, 20. серпня. — Німецьке правительство відкинуло ультимат Японії. Японський посол опустив Берлін.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
Published three times a week Tuesday, Thursday and Saturday, at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year. Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба завсїди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лищень на одній сторонї картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, коли з гори не було назначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободї", Редакція не відповідає.

„СВОБОДА"
ВИХОДИТЬ ТЕПЕР
ТРИ РАЗИ
НА ТИЖДЕНЬ:
У ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ!
слїдуюче число появить ся
дня 25. серпня с. р.

Василь Пачовський.

ДУХ БОГУНА.

У Глухові в сю ніч дзвонили сумно дзвони,
І княжий Київ під тугою потемнів —
Над трупом Богуна закракали ворони;

Розстріляний Ляхами впав серед степів
Герой, що не хотів цареви бить поклони
І вольний княжий стяг підняв серед рабів!

*

А з трупа з'явив ся д у х, мов ангел промінистий,
Та на лиці був дуже смутен-невесел,
Хоч красень був як сонце, сипав блеск огнистий.

Він гордо зняв чоло, і глянув, як орел,
П р о м о в и в над степами в голос пророчистий,
Аж в гору сяєво пішло від чересел:

*

„Народе мій! Ставай на злотокопне поле
Сьвітити в ніч глуху, шуміти в сонний день!
Горіти-меш як я і не згориш нїколи!

І буде в тебе дух як вічний мій огень,
І буде в тебе міць як гук і шум крамоли,
І галас боєвий впаде з твоїх пісень!

*

Віками я горю і сьвічу серед ночи,
Віками я шумлю і кличу в глуші вас,
Віками никнете під туманом півночи!

А я мов грім шумів, нїколи я не згас,
Нїхто не видить з вас, хоч всї з вас мають очи,
Не чує з вас нїхто, хоч уха є у вас!

І тлїєте на попіл, кости на кістках,
І славитесь великою нерушною товпою!
Цьвітете, вянете і слезите росою,

А я показую, куди верстати шлях,
Аби з'явив ся той, хто потрясе юрбою,
І поведе у бій в українських степах.

Несподіванки.

Нїщо тільки не приносить несподіванок що війна. Побіди або невдачі підчас війни заповідають звичайно згори на основі військової сили поодиноких держав щодо чисельности, щодо справности та щодо добору оружя.

Але кілько то разів було вже, що найбільші знавцї військових справ помиляли ся! Показало ся, що чисельність війска, військове вихованє і добре зорученє ще не вистарчають до побіди. Показало ся, що навіть жовнїр на війнї не може бути с т р і л я ю ч о ю м а ш и н о ю, але мусить бути сьвідомим своєї цїли г о р о ж а н и н о м - в о я к о м.

Цїла історія учить нас, що звичайно перемагала та сторона, де був запал, одушевленє; а противна сторона, що iшла в бій як за панщину, падала на дусї і на силї.

Згадаємо хоч би дві війни з останних лїт. Перед 10-ти роками в російсько-японській війнї Росія мала величезну перевагу над Японією щодо числа війска, а щодо зброї зовсїм не уступала Японії. А який був вислїд війни? Далеко слабші числом Японцї били Москалів безпощадно і побили їх на голову. Побідив запал і одушевленє, а також і те причинило ся до побіди, що японські вояки се самі просьвічені люди, котрі розуміли дїло, а російські темні, неписьменні, що сьвіта Божого не знали.

Знова у війнї проти Туреччини, яку вело чотирох малих союзників позаторік і торік (1912. і 1913. року) у дуже короткім часї прямо знесли з лиця землї до того часу могучу силу Туреччини. Туреччина виставила півтора мілїона війска, а союзники ледви мілїон, але меньша сила таке знищенє нанесла сильнїйшому противникови, що ледви з нього слїд остав ся в Европі. І тут побідив також запал та одушевленє, якого не було в турецькій армії. Крім того не було в турецькій армії єдности, а противно було розлюзненє; жовнїри покидали турецькі стяги і переходили під прапори нападаючих: Болгари під болгарські, Серби під сербські, Греки під грецькі.

Підчас тих обох боєн заскочили сьвіт — несподіванки. Стало ся те, чого загал не сподївав ся. Особливо ще кождий, хто цікавив ся балканською війною, памятає, як цїла сьвітова преса заповідала побіду Туреччини над малими балканськими союзниками, а як скоро у своїм пророцтві розчарувала ся.

Тепер знова кождого буде цікавити, які несподіванки принесла, а які ще може принести велика европейська війна?

Хочемо на се потрохи відповісти.

Коли торік, в сїчни, війна між Росією й Австро-Угорщиною, як то кажуть, висїла на волоску, то австрійські військові часописи заповідали, що европейська війна так буде виглядати:

Австрія вдарить на Сербію і Росію.

Нїмеччина вдарить на Росію, а супроти Франції буде вести тільки о б о р о н н у війну.

А н ґ л ї я н е б у д е м і ш а т и с я д о в і й н и; становище Італії загадочне.

На поміч Австрії піде Румунія; на поміч Нїмеччинї Швеція.

С е р б і ю п о б є і з а й м е А в с т р і я п р о т я г о м д в о х т и ж н і в; Росію побє і займе Польщу й Україну протягом 6 до 8 тижнів.

По побідї над Росією, коли Франція не уступить ся, буде побита; а коли Італія чимнебудь провинить ся, то і її жде такасама доля.

З того предсказуваня не здійснило ся се, що видрукуване розстріленим друком; значить, що Нїмеччина супроти Франції не веде оборонної але з а ч і п н у війну; що Анґлїя в м і ш а л а с я до війни і що Австрія н е з а й н я л а Сербії протягом двох тижнїв. (Се останнє можна пояснити иншим положенєм; тодї тривала ще балканська війна, а тепер Сербія має розвязані руки). Щодо решти предсказаня, то ще не знати, як стане ся. Не знати ще, чи Румунія піде на поміч Австрії, а Швеція Нїмеччинї. Одначе се можливе. Крім того можливе, що на сторону Австрії піде ще Туреччина і Болгарія, про котрі перед півтора роком не було бесїди з уваги на тодїшну балканську війну.

Щодо предсказаня про Росію, то також ще пора на здійсненє; але слїд зазначити, що і тут положенє трохи змінило ся, бо з нїмецької сторони видно велике легковаженє російської воєнної сили, через що вона на Росію вислала доволї малу силу.

Се були би несподіванки з погляду торічних предсказань.

А тепер глянькмо, **які ще инші несподіванки** принесла теперішна війна?

Отже передівсїм небувалий опір маленької Бельґії супроти Нїмцїв: Бельґійцї сим опором зачудували сьвіт. Вправдї вони уступили, але по дуже сильнім опорі, і мимо того ставлять ще опір на дальний лїнії.

Друга несподіванка — се те, що жовнїр французький не є такий лихий, як його в останних часах представляли в Европі. Показало ся, що він не гірший від нїмецького, хоч може фізично слабший.

Чи будуть ще які несподіванки?

О, ще може бути досить.

Одні переконані, що Нїмеччина побє на мак Францію. І їх може стрінути несподіванка.

Другі переконані, що Франція разом з Анґлією і Бельґією побє на винне яблоко Нїмеччину. І вони скоро можуть діждати ся несподіванки.

Инші знова сподївають ся, що Анґлїя знищить нїмецьку морську силу. Але і вони можуть завести ся у своїх надіях.

Такемо можуть діждатись розчарованя ті, котрі надіють ся, що анґлїйська і французька фльота знищить фльоту австрійську.

Одним словом, можна ще доволї сподївати ся несподіванок і то не малих.

Найбільшу несподіванку може принести Росія і то — собі самій і всїм своїм прихильникам і сторонникам.

Її противники, до яких і ми маємо честь належати, не віщують її побіди.

Спитаєте ся, чи в тім пункті може і нас стрінути несподіванка?

На се ми відповімо, що ми маємо певні дані не вижидати такої несподіванки.

Росія майже нїколи не побідила. І навіть тодї, коли вона приписувала собі побіду, то вона намагала тільки тим, що **на місце побитих мас війска гнала нові маси.** Отже хоч побивали її, то вона устоювала ся великим засобом війска. Але і се було тільки у виїмкових випадках. Звичайно Росія збирала дуже соромні невдачі. Навіть Турки били Росію, навіть Японцї громили її безпощадно. А що доперва говорити, як прийде найлїпше війско нїмецьке й австрійське! Ще битви головної не було, бо нема з ким бити ся; Росія своїх жовнїрів ще доперва звозить. Але небаром вона вже розіграєть ся.

Побачимо!

Бл. п. Папа Римський Пій X.

СМЕРТЬ ПАПИ РИМСЬКОГО ПІЯ X

Католицька Церква окрила ся нинї грубою жалобою. Ненадійна смерть Сьвятого Отця зворушила цїлий християнський сьвіт, бо покійного Папу Пія X. уважали всї за великого чоловіка, за праву християнську душу, що ступала в покорі слїдами свого небесного Учителя.

Прикований до лїжка важкою недугою, немічний божий старець звертав ся иногдї до свого окруженя і випитував ся про страшну европейську війну, яка його дуже непокоїла і гризла. Між иншим сказав, умираючий таке: „В старинних часах Папа міг би був повздержати подібну різню, але тепер він є безсильний". А на кілька годин перед смертию вимовив слабим погасаючим голосом отсї слова: „Чую приближаючий ся конець і здасть ся менї, що Всемогучий у своїй невичерпаній доброті хоче мене захоронити від тої грози, яка нависла над Европою".

Зараз по вибуху війни бл. п. Сьвятий Отець видав загальне посланіє до всїх католиків на сьвітї, у якім напоминав вірних, щоби піднесли свої душі до Христа, бо тільки Він один може їм в потребі пособити і їх в горю потїшити. Духовенство мало порученє завести по церквах спільні молитви.

При умираючім було двох найлїпших лїкарів і вони старали ся всїма силами уратувати або хоч продовжити житє свому достойному пацієнтови. Лїкарська штука не мала тим разом щастя: хорий почав швидко западати в обморок і по кількох годинах віддав Богу свого справедного духа.

При ложу болїзни Сьвятого Отця були весь час його сестри і сестрінець, а також кількох кардиналів і инших достойників Римської Колеґії.

Бл. п. Папа Пій X. уродив ся дня 2. червня 1835 р. в невеличкім італійськім місточку (венецької провінції) Ріеза. При хрестї дістав два імена: Осип Мельхіор. Його батько Джіан-Баттіста Сарто і мама Марґаріта були незасібними людьми (батько був листоносом і заробляв 10 центів денно, а мама заробляла дещо шитєм) і крім себе самих мали ще до виживленя 7 дїтий (Осип Мельхіор був між ними найстарший). При таких обставинах убогі родичі не могли навіть думати про якесь висше образованє своїх дїтий, але — від чого-ж на сьвітї добрі люди?

Місцевий парох заопікував ся маленьким, але надзвичайно спосібним Осипом, навчив його самий читати і писати та дещо латинської мови, а відтак вислав його на свій кошт до школи у Кастельфранко (недалеко Ріези). В 1850 р. удав ся Джюзеппе (Осип) Сарто до духовної семинарії в Падуа, де він і висьвятив ся в 1858 р., маючи 23 роки житя. Девять лїт був о. Сарто парохом в Томболї, а відтак 8 лїт в Сальцано. В 1875 р. іменовано його канцлером дієцезії в Тревізо, а в 1884 р. дістав титул епископа Мантуї. В 1893 р. зістав кардиналом, а в 1903 р. вибрано його Папою Римським.

Вчера рано отворено і прочитано у Ватиканї завіщанє помершого Папи. Ось те завіщанє: **„Я уродив ся убогий, жив убого і убого хочу вмерти. Свого наслїдника прошу, щоби давав по 60 долярів місячно моїм сестрам. Бажаю собі, щоби моє тїло не було бальсамоване".** Коротке воно, се завіщанє — але яке гарне!

Вибір нового Папи має відбути ся в як найкоротшім часї. З Римської Колеґії вислано просьбу до всїх воюючих тепер держав, щоби дали відповідну охорону всїм кардиналам і уможливили їм як найшвидший переїзд до Риму.

Володимир Яронович.

ДО РІДНОГО КРАЮ.

Колиб я був всилї всїх тих, що кохаю,
Із сну вікового збудити,
Ти став би свобідний, родимий мій краю,
Від Дону до Сяну, від краю до краю, —
Ти славою став би яснїти.
Колиб я був в силї, вірлом полетів би
В віконця до кождої хати
І крильми в них бючи, зі сну всїх будив би,
Та голосом дужим болючо гремів би,
Що час вже до бою ставати!
Що час вже пімститись за кривди, неволї,
Сльозами і кровию ситі,
Що час вже зменьшити невменьшені болї
Та горе батьківське і сльози недолї
На сьміх, на наругу пролиті.
Тодї, то всї може сини повставали-б
До бою за волю Вкраїни,
І кляті столїтні кайдани пірвали-б
Та руки до працї усї принували-б
І двигнули-б край наш з руїни.

СИЛА НІМЕЧЧИНИ У ВОЗДУСІ.

Є загально звісною річию, що Нїмеччина має найлїпшу і найсильнїйшу армію на суші.

Натомісць на мори є сильнїйшою від Нїмеччини Анґлїя, котра досі панувала на всїх водах землї.

Нїмцї, коли готовили ся до великої війни, то знали добре, що як вибухне війна і до неї вмішасть ся також Анґлїя, то буде тяжка справа в морських битвах з нею. Знали вони, що їх фльота слабша і тому стали думати над тим, щоби на випадок війни анґлїйська фльота не знищила нїмецької. Всїх заходів доложили для сеї цїли і дійшли до значних успіхів так, що для Анґлїї тепер не легка справа зміряти ся з Нїмеччиною на мори.

Передівсїм побудували собі Нїмцї водний канал, званий кільським каналом, поміж морем Північним (яке зветь ся також Нїмецьке море) і морем Балтійським. Через те нїмецькі кораблї мають незвичайно корисний захист перед анґлїйськими і кождої хвилї можуть спасти ся утечею через свій канал перед погонею анґлїйських кораблїв.

Крім того старали ся Нїмцї дорівнати Анґлїйцям щодо числа воєнних кораблїв і в останних роках взяли ся з поспіхом до будови великих воєнних кораблїв, так званих „дредноутів". Але переляканї Анґлїйцї стали й собі на взаводи будувати кораблї і Нїмцї не могли їх здогонити. Отже дійшло тільки до того, що в останнім часї Анґлїйцї мали вже 22 дредноти, а Нїмцї 16.

Але Нїмцї не могли погодити ся з тою гадкою, що Анґлїя може їх побити на мори і хотїли в инший спосіб взяти верх або бодай дорівнати Анґлїйцям.

До сього став їм у пригодї в о з д у х.

Постановили Нїмцї побудувати свою воздушну фльоту, аби дорівнати анґлїйській морській фльотї.

І осягнули цїль.

Побудували найсильнїйшу воздушну фльоту у сьвітї.

Передівсїм побудували Нїмцї **18 величезних воздушних воєнних кораблїв** після системи ґрафа Цепелїна (ті воздушні кораблї називають ся також „Цепелїнами").

Кождий такий Цепелїн є правдивим воздушним воєнним кораблем; зорушений у скорострільні і машинові карабіни і має прилади до викидуваня воздушних торпед. Три з тих Цепелїнів були в часї мира пасажирськими воздушними суднами, але тепер їх перемінено на воєнні воздушні кружляки.

Кождий Цепелїн є меньше-більше 500 стіп довгий, а 50 стіп (по середині) широкий, а вага його виносить загалом 30.000 кільоґрамів. На сю вагу складає ся самий воздушний кружляк (довгий бальон і дві лодки під ним); зорушенє (скорострільні і машинові карабіни, звернені на всї сторони, а крім того торпедові прилади для нищеня кораблїв); бомби на загальну вагу 700 кільоґрамів для киданя на кораблї і твердинї та бензина до запалюваня кораблїв і твердинь.

Кождий такий Цепелїн летить зі скоростю 80 кільометрів на годину і має бездротний телеґраф, яким відбирає чу-

жі відомости і передає своїй стороні, а також зі своїх стацій може відібрати відомість про грозячу небезпеку.

Для кермованя та для орудуваня стрільними приладами і кидаря бомб і бензини їде в Цепеліні залога в силі кількадесяти людий.

Ціль такого воздушного кружляка є: **нищене морської фльоти неприятеля або його твердинь на суші.**

Один Цепелін може легко збурити при помочи бомб найсильнійшу твердиню або кілька найбільших воєнних кораблів, а вистарчить чотири 10-кільограмові бомби на знищене одної зелізничної стації або складу пороху.

Крім Цепелінів має ще Німеччина 10 меньших воздушних кружляків, званих Парсіфалями. Отже загалом має вона 28 воєнних воздушних кружляків, яких може уживати до нищеня неприятеля на суші і на водах.

Ся воздушна сила Німеччини налякала передівсім сусідну Францію і вона стала рівночасно будувати і собі подібні воздушні кружляки. Але побудувала ледви 16 і то в порівнаню з німецькими дуже малесенькі так, що у сьвіті признано, **що супроти німецької воздушної фльоти французька не істнує.**

Отже Франція є безсильна супроти німецьких Цепелінів і Парсіфалів.

Одначе вона рішила ся **на оборонне** становище у воздуси проти Німеччини і побудувала богато аеропланів або **літаків**. Сї літаки, крилаті немов птахи, легкі і скоро несуть ся, але з уваги на те, що такі малі, не можуть нести майже жадного знищеня неприятелеви. Але мають передівсім ту велику задачу: **нищити Цепеліни і Парсіфалі.**

Однак і Німеччина проти сього забезпечила ся. Передівсім кождий її воздушний кружляк має скорострільні і машинові карабіни, яких цілию є власне нищити неприятельські малі воздушні кружляки або літаки. Крім того і Німеччина побудувала свої літаки, які можуть також боронити своїх Цепелінів.

Отже у війні з Францією Цепеліни і Парсіфалі можуть Німцям віддати велику прислугу.

Ще більшу прислугу може віддати Німеччині воздушна воєнна фльота підчас морської битви німецької й англійської фльоти.

Як ми вже згадали, головною цілию Німців при будованю своєї воздушної фльоти було власне те, **щоби дати поміч своїй морській фльоті в битвах з англійською.**

Сього видно Англії не предвиділи і не побудували своєї воздушної фльоти для боротьби з німецькою і тепер не мають сьмілости змірити ся з Німцями на мори, мимо того, що мають більше воєнних кораблів.

Цілий сьвіт дивуєть ся, що Англія доси сидить тихо на мори.

Росія нарікає на се і каже, що Англія лишила її безпомічну на мори, а Німеччина з Балтійського моря добираєть ся вже до її столиці Петербурга.

Але Англія таки сидить тихо. Помогти Росії їй дуже тяжко, бо мусїла би посилати свої кораблї через скандинавсько-данські води (так звані пролив: Скагерак, Категат і Сунд); а сї води дуже небезпечні і далекі а крім того німецька фльота може втечи перед англійською своїм кільським каналом на Північне море і „зашпунтувати" англійську фльоту на Балтійськім мори.

Тому небезпечна гра з Німеччиною на Балтійськім мори, а на Північнім Німеччина не спішить ся до бою.

Колиж би Англія сама зачала, то Німеччина вдарить на англійську фльоту і на мори і з воздуха.

Від зачатку війни по нинішний день вісти з Англії голосять, **що ще жадного бою не було між нею і Німеччиною на мори.**

Инші знова вісти доносять, **що вже було дві битви між Німцями й Англійцями на мори.** Сї вісти повідають, **що Англія в обох програла.** В першій, із самого початку війни, мали Німці знищити **7 англійських великих воєнних кораблів дредноутів** при помочи своїх малих торпедовців; а у другій війні перед кількома днями, **мали доїхати ніпця англійської фльоти власне воздушні кружляки Цепеліни, котрі мали знищити 39 англійських воєнних кораблів** (більших і менших).

Доси ще не було заперечення сих вістий зі сторони англійського уряду і власне **ся мовчанка є дуже загадочна.**

Коли би ся вісти підтвердили ся, то показало би ся, що воздушна сила є рішаючою у війні.

ЗА ВІТЧИНУ.

Заіржав мій кониченько,
Вже в дорогу час!
Батьку й мати, — прощавайте,
Покидаю вас...

На наш рідний край коханий
Напав ворог злий;
Тож збирайтесь всї молодці
Чимскорше у бій!

Не кажіть ви, що „без мене
Обійдеть ся там"...
Чи сидїти маю в хаті,
Як враг грозить нам?

Гей-же, хлопці, сьміло, жваво —
Рідний край жде вас!
А як ворога розібєм —
Прийде красший час!

Броди, дня 7. липня, 1914. Б.

Володимир Хронович.

ДОБРИЙ-ДЕНЬ!

Погасли зорі!
Схід золотить ся,
Здаєсь, мов в хмарах горить огень,
Піднявсь туман, збудилась птиця,
Витає гимном хороший день!
Витає ясне сонце весною,
Веселі співи ллють ся в горі.
І грімко, грімко разом зі мною:
„Добрий-день краю!" кличуть Тобі.

Броди, в маю 1914.

Конвенційні проєкти.

73.

1. Протестую проти зміни назви Р. Н. Союза в теперішнім безробітнім часї. Се припровадить Р. Н. Союз до неминучої катастрофи, а скористають з сего лише наші вороги.

2. Пропоную, щоби плачене розмету позістало постарому, але розмет аби не виносив більше як один доляр місячно.

3. Аби конче в Р. М. Союзї запровадити иншу систему. На приклад, коли вступить дитина в члени не пізнїйше як до 5-го року, а платить стало до 16 літ, то в той час виплатити їй 200 долярів. Коли вона схоче, тодї нехай приступить до Р. Н. Союза на 800 долярів за оплатою половини розмету.

4. Пропоную, щоби „Свободу" конче і то конче замінити на дневник, бо для нас сором, що не маємо анї одного українського дневника у Злучених Державах, а крім того дневник приніс би великий хосен членам Р. Н. Союза.

5. Головного орґанізатора цілком не потрібно, бо шкода навіть на се гроша. Тусаму роботу зроблять місцеві орґанізатори.

6. Пропоную, коли се можливо, заложити власний банк, а тоді будуть з нас мати користь свої, а не чужі люди.

7. Пропоную, щоби кождий член Р. Н. Союза, котрий належить до місцевого відділу, а є урядником другого місцевого відділу, міг бути правним делеґатом на конвенцію.

8. Щоби кождого місяця був поміщений в „Свободї" адресар місцевих відділів, а рівнож і виказ членів: кілько на ціле, а кілько на половину посмертного.

Теодор Більо, член 157. відділу.

—o—

74.

1. Дотеперішна назва нашої орґанізації нехай лишить ся надалї, бо переведене зміни спричинить Союзови страту в грошах і в членах.

2. Ті головні урядники, котрі побирають сталу місячну платню, не повинні брати дієти на конвенції і засіданях, а тілько кошти подорожі, т. є. зелізничий тікет.

3. Головні секретарі побирають завелику пенсію. Тоє становище займе днесь кождий за 80 дол. місячно.

4. Місячний розмет щоби був оголошений докладно, зі всіми подрібними видатками, а не загально.

5. Розметову систему лишити надалї, бо система після літ є для членів недогідна.

6. Заложити бодай одну висшу школу для наших дітий в стейті нюйорськім або пенсильванїйськім, бо у тих двох стейтах жиє нашого народа найбільше.

7. Зробити якийсь порядок із шкільним фондом Р. Н. Союза, бо на той фонд всі наші члени платить, а не мають з него ніякої користи. До того фонду можна би ще додати 1 цент на місяць від кождого члена, а придбані в той спосіб гроші обернути на висшу школу, бо шкода наших дітий, що так марно пропадають для нашого народа.

Йосиф Катулька, член 223. відділу.

—o—

75.

1. Назву орґанізації змінити на „Русько-український Союз". Коштів лякати ся не треба, бо на се знайдеть ся якась рада. А може ті кошти не будуть такі великі, як се не одному з нас здаєть ся?..

2. Розмет можна змінити на новий лад, але з тим застереженєм, щоби жаден член Р. Н. Союза не платив більшої квоти, як $1.25 місячно.

3. Головних урядників вибирати на кождій конвенції нових, щоби другим членам дати нагоду прислужити ся своїй орґанізації. Я тут не маю на думці критикувати або кривдити старих урядників. Дай Боже, щоби всї урядники нашої орґанізації брали собі примір від них, а притім ще ліпше старали ся о порядок і розвій нашої орґанізації.

4. Конвенція повинна відбувати ся що 4 роки, бо часті конвенції потягають за собою богато коштів. Річне засідане гол. екз. комітету має бути раз в рік, а контрольної комісії що 6 місяців. Гол. урядники не повинні побирати платні на конвенції анї на жадних засіданях.

5. Виплачуване з посмерної запомоги по 100 дол. за житя повинно бути по можности стримане, а на те місце повинен бути побільшений фонд убогих. З того фонду повинно підпомагати ся слабих членів після можности і щоб такий фонд не плїснів по касах, а бідний хорий член щоб не терпів нужди.

6. Духовний управитель повинен бути, вже не зі згляду на сповідь, але щобя від часу до часу написав духовно-релїґійну статю. Але такий дух. управитель повинен бути щирий патріот, котрому лежить на серци заблукана овечка, а не доляри.

7. Орґанізатора не потрібно, бо кождий член Р. Н. Союза обовязково повинен старати ся о розвій своєї орґанізації, бо на те він присягає і так йому самий розум диктує, а орґанізатор, котрий мав би ходити по цілій Америці і орґанізувати відділи, також не буде робити за дурно, але зцевностию потягне за собою богато коштів.

8. Повинен бути запроваджений в статутї Р. Н. Союза раз на все такий параґраф, після котрого не вільно би було закладати нових відділів, де вже один або більше відділів істнує, бо таке поведене робить незгоду і ненависть між членами Р. Н. Союза.

9. „Свобода" щоби виходила 2 рази на тиждень і щоби раз на місяць був у ній поміщений адресар всіх Братств, бо то для нас є дуже пекуча потреба, на прим., коли член переносить ся з одного місця на друге, то вже не потребував би блукати ся і допитувати ся за своїми людьми, бо буде знав, куда і де обернути ся.

10. Офіс Р. Н. Союза повинен бути перенесений на середину Злучених Держав і гол. урядники повинні бути після можности вибирані по цілих Злучених Державах, і щоби меньше більше мали нагляд над відділами.

11. Коли член поповнить самоубийство, то в такім разї його спадкоємці повинні дістати посмертну запомогу, бо може лучити ся таке, що чоловік поповнив самовбийство не з власної вини чи волї, а зі своєї глупоти та несьвідомости, а його родина терпить зовсім неповинно. То є велика кривда для такої родини.

12. Після моєї гадки добре би було, щоби діти Р. М. Сюза побирали якусь запомогу після ухвали ще за житя, а то після літ, як довго член належав до Р. М. Союза, але аж по упливі 16 літ житя. Таким способом Р. М. Союз зріс би дуже значно, і коли можливо, принимати дітий від 6 місяців хотяй за низшу ціну, бо чужі орґанізації аж за дуже користають з таких дітий.

13. Щодо „Просьвітної Комісії", то на мою думку „Пр. Комісія" передівсім повинна би постарати ся, щоби при кождій парохії була школа і після можности підтримувати її так довго, поки той нарід не піддвигне ся на рівні ноги, бо як не пригнемо галузки, поки маленька, то велику вже трудно.

Емілїян Скородиньский,
делеґат 259 відділу.

—o—

76.

Подаю тут кілька моїх проектів і прошу пп. Делеґатів взяти їх під розвагу.

1. Не годжу ся з тими проектодавцями, котрі жадають щоби Р. Н. Союз позістав при старій назві! Чиж ми з духом і з серцем правдиві Українцї маємо і надалї оставати в брудній кацапській одежи і називати ся якимись там „малоросами"? Ні! Вже остатня пора скинути з себе той бруд і глянути здоровими очима, та пізнати самі себе: хто ми і чиї сини.

2. Щоби не вибирати нових головних урядників; нехай позістануть старі головні урядники, як тілько самі собі будуть того желати. Бо вони щиро працюють для цілого загалу. За їх урядованя наша славна орґанізація зросла дуже гарно і стала ся поважною силою.

3. П. П. Делеґати повинні звернути загальну увагу на то, що для нашої молодїжи, як бажаємо виховати її в українсько-руськім дусї, треба конче побудувати кілька висших шкіл, хочби лише по більших містах.

4. По тих плейзах, де знаходять ся відділи Р. Н. Союза, а нема там анї церкви анї школи, треба також подбати про якусь поміч для руської дітвори, бо шкода наших дітий, що гублять ся в американськім мори. Сю справу повинна би взяти під розвагу і наша „Просьвітна Ком.", бо шкода накладу на дїточу ґазетку „Цьвітка". З тої „Цьвітки" анї половина членів Р. Мол. Союза не користає, бо не знають анї одної літери прочитати.

Теодор Шевчик, член 109. відділу.

—o—

77.

1. Назву Союза змінити на „Український Народний Союз в Америці", бо найвисша пора себе переконати що ми Українцї. Ся зміна є дуже важна під теперішний час, коли всї инші народи заінтересувались нами й так широко розписують ся про наш нарід.

2. На головних урядників не вибирати священників. Возьмім собі примір з иниших орґанізацій. Такий примір польський „Зйонзек" доти не міг зрости в силу, доки не усунув всіх клерикалів.

3. Орґанізаторів жадних не потрібно; всьо нехай остане так, як було дотепер. Відділи, котрі не мають 25 членів, не мають права висилати делеґата на конвенцію на кошт Союза.

4. Завести систему плаченя після літ бодай для новоприступаючих членів, або заснувати нову орґанізацію, Тов. „Січ", о котрім була мова на річнім засіданю гол. Виділу Р. Н. Союза. Щоби люди могли забезпечити себе на 100, 250, 500, 750, 1.000, 1.250, 1.500, 1.750 і 2.000 долярів.

5. Пропоную, щоби кождий член Союза від XIII. гол. конвенції став ся членом „Просьвіти", а всї місячні книжочки засилати членам враз з органом. Тоді улекшимо працю „Просьвітній Комісії", а наш нарід привикне більше до читаня і скорше прийде до самопізнаня. Щоби відділи Союза і инші місцеві товариства були злучені в одно товариство „Просьвіти" і щобя сходили ся кождої неділі читати часописи і книжки і таким способом щоби піднесли народне житє в своїх місцевостях.

6. Член Р. Молодечого Союза, котрий належить до сеї орґанізації без перерви 16 літ, щоби дістав запомогу в сумі 150 долярів; коли платить дальше від 16 до 26 літ, має дістати других 150 долярів яко посаг; як буде платити до 45 або до 50 літ, то щоби взяв половину свого посмертного. Таксамо для старших членів: котрий платить без перерви 35 літ, то має взяти половину свого посмертного з тої суми, на яку був заасекурований.

7. Пропоную, щоби число членів екзекутивного комітету побільшити, бо зі зростом нашої орґанізації треба побільшити її уряд. Засїданя уряду щоби були по можности як найрідше, бо ті засїданя потягають за собою значні кошти.

8. Пропоную щоби при Союзї заложити банк, в котрім всї відділи моглиб уміщувати свої капітали. І прочі Русини могли би мати поміч. Коли наприклад котрий відділ Союза чи „Просьвіти" захотів би будувати свій власний дім, то не удавав би ся тоді до чужих банків.

9. Уряд духовного управителя Союза знести, бо він нам не потрібний.

10. „Свобода" щоби виходила тричи на тиждень в обемі 8 до 10 сторін друку.

11. Конвенція має відбувати ся що 4 роки і то в тій місцевости, яку назначить попередна конвенція.

12. Головними урядниками мають бути сітізени і то не більше як 2 рази; по одній перерві можуть знова бути.

13. Відзнаки зробити нові правдивої української синьо-жовтої краски.

14. Щодо зміни адрес, то попираю проект даний в 31. числї М. Куриляком, секр. 105. від.

Іван Равлюк, предс. 237. відділу.

—o—

78.

1. Назву Р. Н. Союза треба вже раз змінити на „Русько-український Народний Союз".

2. „Свобода" повинна виходити 2 або 3 рази на тиждень по 16 сторін друку.

3. Конвенція повинна відбувати ся що 4 роки, бо часті конвенції потягають за собою страшенні видатки.

4. Щоби Р. Н. Союз заложив свій власний руський банк, аби наші Русини складали свої гроші до свого руського банку, а не по чужих банках, де ощадности наших людий густо-часто на віки пропадають.

5. „Свобода" повинна подавати деякі відомости за роботу, з чого неодин скористав би, бо не сидів би по пару місяців без роботи. „Свобода" не повинна заборато займати ся справами церкви, бо Р. Н. Союз є робітнича орґанізація, тож церква і попи мало що її повинні обходити.

6. Добре буде, коли розмет буде заведений після літ.

7. Союз крім звичайного календаря повинен видавати своїм членам також календар стінний.

Григорій Шкільняк, делеґат 353. відділу.

—o—

79.

Члени Бр. св. О. Николая, відділ 53, Р. Н. С. в Пітсбурґ, Па., ухвалили на мітінгу дня 9. серпня 1914 отсї проекти:

1. Назва нашої орґанізації, то значить Р. Н. Союз, має зістати постарому, бо як змінить ся назву, то повідпадає богато членів, а подруге та зміна потягне за собою богато коштів.

2. Розмет має зістати по старому.

3. Уряд духовного управителя цілком знести, бо той уряд не приносить жадної користи для Р. Н. Союза.

4. Жаден відділ не може висилати на конвенцію делеґата на кошт Р. Н. Союза, коли не має 50 членів.

5. Чартер Р. Н. Союза має бути перенесений до стейту Пенсильванії, бо в тім стейті є найбільше число відділів.

6. Жаден член Р. Н. Сюза не може бути урядником, чи то головним чи місцевим, як не є сітізеном Злучених Держав, бо так приписує конституція сего краю.

7. Таксамо жаден член не може бути вибраний делеґатом, як не є сітізеном і се повинно бути зазначене в статутї Р. Н. Союза.

8. Теперішні головні урядники мають позістати надалї, бо, як видно, то вони працюють щиро і справедливо для нашої орґанізації.

9. Посмертна запомога повинна бути поділена на 4 кляси: 1500, 1000, 750 і 500 долярів.

10. § 47. цілком вичеркнути зі статуте Р. Н. Союза, бо той параґраф не приносить жадної користи Р. Н. Союзови.

11. Уряд головного орґанізатора знести, а на то місце вибрати орґанізаторів в кождім стейті.

12. Ухвалити, аби гол. екз. комітет не видавав чартеру такому відділови, котрий не має 15 членів.

13. Як відділ має меньше ніж 15 членів, має бути розвязаний.

14. § 135. треба конечно поправити, бо той параґраф шкодить часом Р. Н. Союзови. § 141. треба змінити.

А. Витяз, предс. і делеґат 53. відділу.

—o—

80.

1. Назву Р. Н. Союза змінити на „Ruthenian National Union of America". То правда, що зміна понесе троха коштів, але на се пп. Делеґати і Делеґатки не повинні зважати, бо вже крайна пора здоймити ярмо чужої назви з нашої рідної орґанізації.

2. Щоби не вибирати сьвященників за урядників нашої орґанізації, бо ми без них можемо обійти ся. Вони мають свої церкви і своє „Провидїнє", то нехай собі про него дбають, а ми дбаймо про себе самі і лучім ся в нашій орґанізації.

3. Часопись „Свободу" зменьшити на пару сторін, а зате нехай виходить щодня, щоб наші читачі не потребували передплачувати чужих дневників.

4. Котрий член платить розмет до Р. Н. Союза без перерви і не був суспендований через 25 літ, повинен отримати ще за житя половину з посмертного.

ЯК УЧАТЬ РОСІЙСЬКИХ САЛДАТІВ.

В давнійших часах був звичай воювати „на баґнети", значить, що жовніри один другому пакували баґнети в груди. Пізнійше сей спосіб войованя знесено в усіх европейських державах, а натомісць заведено спосіб войованя лише при помочи стріляня з карабінів. Длятого в західно-европейських державах учать жовнірів влучно стріляти. І сей жовнір добрий, котрий добре стріляє.

Але старого звичаю коленя баґнетами не могли цілком відівчити ся такі держави як Сербія і Росія.

Підчас балканської війни Серби хвалили ся, що „сербський вояк не може витримати, аби не впанував баґнета Туркови в печінки і тому летить до нього, щоби стрінути ся у віддаленю на кільна кроків".

Таким самим коленєм чванять ся Москалі і, як бачите ось-тут на образку, вони вчать своїх вояків, такого коленя людий баґнетами.

Ся наука придасть ся російському урядови, коли висилає своє військо до розправи з безборонними хлопами по селах або робітниками по містах, але підчас війни вона нінащо не придасть ся, бо Німці й Австріяки будуть стріляти до російських салдатів з карабінів, а коли вони не зможуть видержати дальшого огню і схотять кинути ся ближе на баґнети, то поки добіжать, Німці або Австріяки можуть їх знести з лиця землі при помочи машинових карабінів.

5. Дотеперішний розмет знести, а завести плачене місячних вкладок після літ.

6. Плачені урядники Р. Н. Союза не повинні побирати жадних діет підчас конвенції і підчас засідань.

7. Пропоную, щоб не тільки той чоловік міг бути членом Р. Н. Союза, котрий належить до місцевого відділу, бо на американській Руси є богато таких місцевостий, де не можна зібрати відповідного числа членів до заснованя осібного відділу.

Василь Гах, член 355. відділу.

—o—

[redacted] 81.

1. Р. Н. Союз має бути в цілім значіню того слова демократичною організацією, щоби до него мала приступ кожда верства нашого народа.

2. Нехай Р. Н. Союз стане ся підвалиною всіх змагань українського народа в Америці і нехай ширить освіту по всіх усюдах американської України.

3. „Свобода" нехай придержуєть ся і на далі свого дотеперішного напряму. Нехай дальше не робить вінкої ріжниці між паном і Іваном. Хоч як наш нарід побожний і дав сьвященикам льояльний, то він таки не любить давати ся водити за ніс і уміє розріжнити зле від доброго. Тепер кождий чоловік, навіть наш ворог, мусить признати, що „Свобода" станула по стороні народа — і зовсім слушно! Не даром сказав колись котрийсь наш гетьман: „Коли зложити булаву, то перед добрим козаком (Сірком) — а не перед попом. Отже я пропоную, щоби „Свобода" була редагована всесторонно і щоби пятнувала без вимка кождого, хто спроневірить ся нашому народови. Хто би часопись осягнула свою ціль, повинна виходити щодня, бо того нарід домагаєть ся. Назначити згори, кілько в „Свободі" має бути сторін до читаня, а кілько сторін на оголошеня. Зміст „Свободи" має бути як найбільше ріжнородний, поучаючий і зовсім популярний, щоби і найменьше образований читач міг усе зрозуміти. На нападки ворогів відповідати лише в крайній потребі, але коротко і до річи. З довгої полеміки нарід є невдоволений.

4. „Просьвітній Комісії" приноручити заложити безпроволочно свою власну книгарню, а членам Р. Н. Союза продавати книжки по ціні власних коштів. Ті всілякі відчити, котрі досі „Просьвітна Комісія" придбала, нехай дадуть видрукувати в „Свободі", або окремими книжечками, щоби люди могли їх читати і просьвічати ся. „Просьвітна Комісія" повинна стати філією всіх старокраєвих видавництв, бо писати по якусь газетку чи книжку до старого краю не виплачуєть ся — треба дуже довго чекати. По всіх більших містах варто би настановити сталих аґентів, які, за відповідний зиск, розпродували би всі видавництва „Просьвітної Комісії" і всі американські та старокраєві газети і журнали.

5. Заложити бюро поради, нотаріяльне і пересилки грошей.

6. Дати спромогу народови осідати на ріли і в тій цілі закупити фарми близко більших міст, де можна би легко знайти роботу, і ті фарми розпарцельовати між нарід чи то за готівку чи на догідні сплати.

7. Систему розмету покищо лишити, а зате вибрати відповідний комітет, котрий мав би підготовити ґрунт під нову систему.

8. Конвенція може відбувати ся і що 4 роки, але на мою гадку — всі важнійші справи повинно ся рішати при помочи загального голосованя членів, а тоді не треба би було таких коштовних конвенцій.

Член старого Союза.

—o—

82.

1. З огляду на тяжкі часи зміну назви Р. Н. Союза на якийсь час занехати.

2. Конвенції аби відбували ся що 4 роки, а як би треба яку конвенцію приспішити, то се мають рішати всі відділи Р. Н. Союза.

3. Щоби конвенція зарядила мир між урядом а духовенством, бо з дотеперішних непорозумінь виходить халепа у відділах Р. Н. Союза.

4. Страйкового фонду не потрібно, бо на се є робітничі юнії, в котрих кождий має ся забезпечити на час страйку. Ліпше буде побільшити шкільний фонд в Америці.

5. Делєґати на конвенції повинні бути тверезі, аби знали, що радять.

6. „Свобода" повинна виходити три рази на тиждень в такім обємі як дотепер.

7. Головний уряд повинен бути вибраний з околиць Ню Йорку, щоби менше коштували засіданя.

Василь Миндера, член 54. відділу.

—o—

83.

1. Назва Р. Н. Союза нехай лишить ся надалі, бо коли вона була добра 20 літ, то може бути добра і на будуче. Не в назві Союза його сила, але в членах і в заряді. Як буде лихий заряд, то й назва не поможе. Коли в Союзі буде завше такий головний уряд як тепер, то й організація буде стояти сильно на ногах і буде постійно розвивати ся. Отже зміняти назви Союза не треба, бо то буде коштувати великі гроші, а тепер часи дуже лихі. Ліпше подбати о те, щоби розмет був меньший ніж дотепер, а не накладати на бідний нарід нових та ще до того непотрібних податків.

2. Щоби місцеві секретарі мали оплачені кошта з каси.

3. Де є малий відділ Р. Н. Союза, там головний уряд повинен йому дати свою пораду і поміч, бо є богато таких плейсів, де люди не можуть собі дати ради з ріжними Союзовими справами.

4. Теперішний головний уряд нехай остане надалі, бо він свою річ розуміє і своє діло провадить дуже добре.

5. Як на якім плейзі вибухне страйк, то Р. Н. Союз повинен тим заняти ся і дати бідним людям потрібну поміч.

6. „Свобода" повинна виходити 2 рази на тиждень по 8 сторін друку.

7. Допись кождого члена Р. Н. Союза, вислана до „Свободи", має бути в „Свободі" поміщена.

Іван Констанкевич, член 11. відділу.

—o—

84.

1. Назву орґанізації змінити з „Little Russian" на „Ukrainian National Union of America". Вже час, щоби ми себе звали Українцями, а не „маленькими москаликами". Не виставляймо себе на сьміх перед чужинцями!

2. „Свобода" повинна виходити що наймеьше 3 рази на тиждень, бо жаль дивити ся, як наші Українці читають польські ґазети і спомагають своїх ворогів. Де прийдеш до нашого Українця, то „Ameryka Echo" на столі, а спитаєш ся, чому він читає польські ґазети, то почуєш відповідь: „Бо в „Свободі" нема що читати цілий тиждень; перечитаєть ся за одни вечер".

3. Духовного управителя абсолютно непотрібно, бо часами такі духовні управителі припроджують до шкоди Р. Н. Союз.

4. Сьвящеників до уряду не допустити. Вже час, аби ми самі потрафили своєю орґанізацією орудувати. Сьвященики мають свою клерикальну орґанізацію „Провидіне", то нехай нею опікують ся, а ми грішні будемо господарити в своїм „безконфесійнім" Союзі самі. Ми не пхаємо ся до них, а вони най не пхають ся до нас. Дай їм, Боже як найліпше і їх „Провидіню", нехай воно розвиваєть ся і росте так, як тому пару років їх орґанізація „Христіянська Любов".

5. Редактора щоби Делеґати вибирали таксамо як дотепер, а також співредактора, бо коли „Свобода" буде виходити 3 рази на тиждень, то один редактор в жаден спосіб не годен собі дати ради.

6. Уряд, як можна нехай зістане старий, бо як буде новий, то буде богато непорозуміня і немало шкоди для Р. Н. Союза.

Дай, Боже, аби ми все таких урядників мали як тепер, і щоби кождого року так зростав Р. Н. Союз як за теперішних урядників.

7. На офісі Р. Н. Союза щоби працювало більше людий: секретар фінансовий, секретар рекордовий і помічник, котрого має вибрати конвенція, бо тепер забогато праці для двох людий. Коли давнійшими роками працювало двох людий коло 10 тисяч членів, то тепер коло 20 тисяч повинно бути більше відповідних робітників.

Прошу Панів Делеґатів, аби на конвенції взяли всьо добре під розвагу і не дали нікому звести ся, бо є такі люди, що старають ся тільки о свої „жолубки", а добро Р. Н. Союза їм байдужне.

Желаю доброго успіху всім П. Т. учасникам конвенції і добра нашій славній орґанізації. Доможи, Боже, всім до одного стати під синьо-жовтим прапором Р. Н. Союза на землі Вашінґтона Гаразд!

Василь Татомир, член 270. відділу.

Надіслане.

Минулої неділї (16. серпня б. р.) мав о. Підгорецький у „своїй" церкві (при 7-ій улици в Ню Йорку) дуже гарну проповідь, у якій накинув ся на мене поіменно і сказав, що я яко член парафіяльного комітету зломив церковну приєягу, що я є російським шпигуном, що за рублі перетягаю наших людий на православну віру і хочу розбити „його" церкву, що я тої церкви не розібю, хоч бим мав ніс ще три рази такий довгий як тепер маю, що я не варта бути в жаднім товаристві, що мене треба викинути зі всіх товариств, що добрі люди не повинні навіть зі мною сходити ся і т. д. і т. д.

За що мене о. Підгорецький так тяжко скривдив на чести і то ще публично в домі Божім? Що я йому злого учинив? А ось послухайте, добрі люди, і видайте в тій справі свій справедливий суд.

Через чотири роки був я членом церковного комітету в Ню Йорку. Доки я мовчав, доти був у о. Підгорецького найліпшим чоловіком. Колиж мене почала совість гризти і я сказав лиш дещо про лиху господарку парафіяльним маєтком на комітетськім мітінґу, то я відразу став в очах о. Підгорецького дурним, бо він сказав тоді до мене, що я нічого не розумію. Я на те відповів, що правдою доведу кінця.

Те, що я говорив на мітінґу, скажу тут отверто перед всім народом.

1. Я питав ся, відки приходять комітетові до того, щоби за церковні гроші купували собі презенти на свої іменини.

2. Я заявив публично, що в 1912 році комітетові взяли з церковної каси 25 долярів і за ті гроші купили о. Підгорецькому годинник на його іменини.

3. В 1913 році взяв комітет з церковної каси 65 долярів і за ті гроші купив о. Підгорецькому бюрко.

4. Сего року поробив комітет з церковних гроший такі дарунки: паламарови С. на іменини 15 долярів, комітетовому Ч. 10 дол., а найвірнійшому комітетовому П. справили ліжко за 20 долярів.

Усі ті гроші брав комітет тоді, як їх рахував, а коли я проти того запротестував, то о. Підгорецький сказав, що мені засі від тих обдарованих, бо вони того варта. Коли я жалував ся перед о. Підгорецьким, що церковний замітач сказав, що „нюйорська худоба не варта нічого, тільки щоби гроші дала тай мовчала", то о. Підгорецький се гологолосно заперечив, а церковного замітача похвалив і назвав його дуже добрим чоловіком.

О. Підгорецький намовляв мене часто, щоби я став орґанізатором попівського „Провидіня" і обіцяв мені за кождого придбаного мною члена по 50 центів. Яко вірний член Р. Н. Союза я не хотів взяти на себе того орґанізаторства і за се о. Підгорецький, яко предсідатель „Провидіня", дуже на мене лютив ся.

Отсе всї мої „гріхи", за котрі о. Підгорецький так щиро по християнськи виганьбив мене в церкві.

На публичну зневагу я даю публичне оправданє.

Неправдою є, що я зломив церковну присягу, бо я не присягав служити о. Підгорецькому, але цілій парафії. Неправдою є, що я занимаю ся російським шпигунством, бо я, яко сьвідомий Українець, з Росіянами не маю ніякого діла, а російським правительством гиджу ся так, як кождий инший чесний чоловік. Неправдою є, що я за рублі перетягаю наших людий на православну віру і що маю намір розбити церков „о. Підгорецького", натомісць правдою є, що я з православними ніколи не сходжу ся, а своїй грецько-католицькій церкві я був завсїди вірним сином. Мене люди знають в Ню Йорку не від нині (я належу до 108. відділу Р. Н. Союза вже 6 років), але ніхто не може сказати на мене нічого злого.

Сьмію запитати ся о. Підгорецького: Чому Ви Отче, не викричали в церкві по імени ще тих двох других комітетових, котрі враз зі мною стояли по стороні правди? Чи Ви може лишили їх собі на дальші церковні проповіди? Чому Ви на однім комітетовім мітінґу заявили, що тепер треба неправдою жити? Чому Ви не хочете оголосити в церкві, що В. Л., як рахував церковні гроші, то взяв з того для себе $16.11, але казалисьте, що Вам жаль се оголосити, бо розібєть ся Ваша парафія?

Отче Архидіяконе! Вас можна порівнати з таким збанком, котрий довго, дуже довго воду носить; чи Ви не знаєте, що і в найліпших та найсильнійших збанках урываєть ся нераз ухо? Вважайте-ж, Отче Каноніку, бо всьо на сьвіті має свої границі і свій конець!

Михайло Прийман.

Signed in presence of
Herman Braun
City, County and State } SS.
of New York

On the 20th day of August 1914 personally appeared before me Mike Preymak, known to me and known to me to be the person described the foregoing instrument and duly acknowledged that he executed the same.

(Seal) Herman Braun
Notary Public Kings Co.
Certificate filed N. Y. Co. 40.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Галицький сьвященик Українець. Ваш лист, в якім Ви домагаєте ся, щоби заскаржити до суду ґазетку „Америку" за закиди, що буцімто Головний Уряд Р. Н. Союза ширить безбожність і відступництво від грецько-католицької церкви, передали ми до полагодженя Гол. Урядови разом з усїми залучниками. Головний Уряд пришле Вам ще відповідь письменно. Дякуємо за Вашу щиру прихильність до народної інституції.

ОГОЛОШЕНЄ.

На підставі урядового донесеня з дня 15-го серпня 1914 р. і згідно з § 9. статута Р. Н. Союза уневажняєть ся отсим вибір делєґата відділу 130 Р. Н. Союза в Пітсбурґ, Па., в особі Фльоріяна Вовчка Кульчицького, а на місце уневажненого признаєть ся і одобрюєть ся яко правного заступника від. 130 Р. Н. Союза на XIII. гол. конвенцію Р. Н. С. правно вибраного делєґата Семена Баранецького.

Головний Уряд Р. Н. Союза.

Богдан Лепкий.

КАЗКИ.

ЗА ПІЗНИЙ ЖАЛЬ!

В стані ропусї стало жити скучно.
На горб під церкву вилїзла бундючно,
Де, по дощи, стояло болотце,
Мов озерце.
Туди стрибла і страх собі хвалить:
„Оттут менї щойно приємно жить!
Тут чую, як співає дяк, як грають дзвони,
Тут бачу, як ідуть весїля, похорони,
Бо, звісно, — жити на горі,
Не то, що в долї, у норі!"
Та ось прийшла посуха. Соңце гріє,
Болото схне, а жаба млїє,
І просить, кличе: „Зливи! зливи!
Нехай ріка залєє ниви;
Не тільки ниви, ще й городи,
Нехай затоплять бистрі води,
Бо — чесне слово! — що скопаю,
Я без багна житя не маю!"

* * *

Є люди, що тернїйк в гору йдуть бундючно,
А тимчасом (ну, що робить) їм за болотом скучно.

ФІЛЬОЗОФІЯ РАКА.

„Бувають иноді хвилї
Не дуже милї!"
Казав в окропі рак,
З чорного стаючи червоним
мов бурак.

—o—

ДВА ПЛУГИ.

Якось в суботу, по роботі,
Два плуги стрінули ся при плотї.

Один, котрим весь день орали,
Леміш мав ясний, мов зі стали.

А другий довго спочивав,
Іржою й порохом припав.

Ото й питає він тамтого:
„Звідкіль ти блеску взяв такого?

І чом сияєш, мов зі стали,
На мене-ж сірі тїни впали?"

„Не штука знати! — відповів леміш —
Я орю, а ти так стоїш".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.